

ВІДГУК

**офіційного опонента, доктора економічних наук, професора
Петрової Ірини Леонідівни
на дисертаційну роботу Страшка Володимира Ігоровича на тему
«Формування конкурентоспроможності робочої сили в системі
регулювання ринку праці», подану на здобуття ступеня доктора
філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
за спеціальністю 051 «Економіка»**

1. Актуальність теми дослідження

В умовах зростання глобальних ризиків Україна може набути конкурентних переваг тільки за умови підвищення конкурентоспроможності та якості робочої сили, насамперед, її професійної складової. Натомість в нашій країні спостерігається втрата значною частиною працівників професійних навичок, зниження якості професійної підготовки, посилення дисбалансу між професіями, потрібними на ринку праці, і професіями, які переважають у шукачів роботи, зменшення частки працівників із значним професійним досвідом. Розв'язання цих проблем та суперечностей визначатиме підвищення суспільної продуктивності праці, збільшення обсягу національного виробництва та зростання ефективності економіки, а відтак – економічної бази соціальної політики.

Проблема підвищення конкурентоспроможності робочої сили в системі регулювання ринку праці широко обговорюється в спеціальній літературі, проте частина теоретико-методичних питань, а також система методів та інструментів регулювання відповідних процесів залишаються відкритими або дискусійними.

З огляду на зазначене, тема дисертаційної роботи є актуальною. Обґрунтування та розробка теоретико-методологічного забезпечення, науково-методичних основ і практичних рекомендацій щодо формування конкурентоспроможності робочої сили в системі регулювання ринку праці, що є метою дисертаційної роботи В. І. Страшка, має важливе наукове і практичне значення.

2. Зв'язок теми дисертації з пріоритетними напрямками розвитку науки,

державними та галузевими науковими програмами

Підтвердженням актуальності дисертаційної роботи є виконання здобувачем тематики наукових досліджень кафедри управління персоналом, економіки праці та економічної теорії Полтавського університету економіки і торгівлі: «Ринкова трансформація оплати праці на підприємствах споживчої кооперації України» (ДР №0112U001079), у межах якої здобувач визначив методичні підходи до формування конкурентоспроможності робочої сили; «Формування інституціонального середовища соціально-економічних систем» (ДР №0112U007768), внесок автора в розробку якої полягає в обґрунтуванні поведінкових інструментів підвищення конкурентоспроможності робочої сили на ринку праці; «Ефективність інвестицій в людський капітал на підприємствах в сучасних умовах» (ДР № 0112U001077), у межах виконання якої здобувач визначив стратегічні напрями удосконалення системи освіти в контексті підвищення конкурентоспроможності робочої сили на ринку праці.

3. Основні наукові положення, висновки і рекомендації, що сформульовані в дисертації, їх новизна, рівень обґрунтованості

Для реалізації мети і завдань дисертаційної роботи використано комплекс взаємодоповнюючих методів наукового дослідження економічних процесів та явищ.

У першому розділі «Теоретичні аспекти формування конкурентоспроможності робочої сили в системі регулювання ринку праці» визначено методологічні основи дослідження системи регулювання ринку праці (с. 29-44), узагальнено теоретико-інституціональні засади формування конкурентоспроможності робочої сили (с. 44-63), систематизовано зарубіжний досвід формування конкурентоспроможності робочої сили (с. 64-78).

У другому розділі «Дослідження умов формування конкурентоспроможності робочої сили в системі регулювання ринку праці України» проаналізовано вплив ринку праці на формування конкурентоспроможності робочої сили (с. 80-98), досліджено особливості

формування конкурентоспроможності робочої сили (с. 99-117), проведено оцінку конкурентоспроможності робочої сили та її регіональних відмінностей на ринку праці України (с. 118-141).

У третьому розділі «Напрями підвищення конкурентоспроможності робочої сили в системі регулювання ринку праці» розроблено механізм підвищення конкурентоспроможності робочої сили в системі регулювання ринку праці (с. 145-163), сформовано пропозиції щодо визначення стратегічних напрямів удосконалення системи освіти в контексті підвищення конкурентоспроможності робочої сили на ринку праці (с. 164-180), запропоновано рекомендації щодо розробки поведінкових інструментів підвищення конкурентоспроможності робочої сили на ринку праці (с. 180-198).

Наукова новизна результатів дисертаційної роботи полягає у поглибленні теоретико-методичних положень та розробленні науково-практичних рекомендацій щодо формування конкурентоспроможності робочої сили в системі регулювання ринку праці. Серед елементів наукової новизни виділимо такі:

вперше: сформовано сукупність поведінкових інструментів підвищення конкурентоспроможності робочої сили на ринку праці, що поділені на прогресивні, модифікаційні, регулятивні, корелятивні, стабілізаційні та адаптаційні (с. 191-198); розкрито взаємозв'язок цих інструментів та їх вплив на конкурентоспроможність на ринку праці в умовах його постійної трансформації, формування, розвиток та відтворення робочої сили за умов невизначеності;

удосконалено:

- механізм підвищення конкурентоспроможності робочої сили в системі регулювання ринку праці (с. 145-163), що є сукупністю принципів, важелів та інструментів цілеспрямованого впливу на формування та забезпечення конкурентних переваг робочої сили на ринку праці за допомогою методів нормативно-правового, соціально-економічного, фінансово-кредитного та інституційно-організаційного забезпечення;

реалізація механізму передбачає комплексний підхід до вирішення проблем з конкурентоспроможності робочої сили, що включає розвиток освітньо-професійної складової, професійних компетентностей, забезпечення рівного доступу до освіти та необхідних ресурсів для професійного розвитку;

- науково-методичні засади визначення стратегічних напрямів удосконалення системи освіти в контексті підвищення конкурентоспроможності робочої сили на ринку праці (с. 164-180), яке включає наступні етапи: аналіз стану, тенденцій та особливостей системи освіти та її відповідності потребам ринку праці; ідентифікація проблем та визначення переваг поточного стану системи освіти; формування стратегічного бачення та пріоритетів розвитку, завдань і заходів удосконалення системи освіти; визначення суб'єктів, методів та ресурсного забезпечення розробки стратегічних напрямів удосконалення системи освіти; розробка плану заходів з реалізації стратегічних напрямів удосконалення системи освіти та інших інструментів їх реалізації; аналіз загроз, можливостей та контроль за реалізацією стратегічних напрямів; моніторинг, аналіз та оцінювання результативності їх реалізації;

- комплекс інструментів державного впливу на підвищення конкурентоспроможності робочої сили на ринку праці, систематизованих за такими напрямками: політико-правові, демографічні, соціальні, ресурсні, ринково-галузеві, фінансово-економічні, техніко-технологічні, управлінські та поведінкові (с. 180-191);

дістали подальшого розвитку:

- понятійно-категоріальний апарат дослідження проблем формування конкурентоспроможності робочої сили в системі регулювання ринку праці на основі обґрунтування авторських визначень базових понять (с. 62-63): конкурентоспроможність робочої сили ототожнюється з певною системою властивостей робочої сили, тобто її якістю;

узагальнюється зв'язок якості робочої сили зі зростанням її конкурентоспроможності, який включає в себе професійні навички працівника, та його особисті характеристики: здоров'я, вмотивованість, корпоративність, інноваційність та інші; якість робочої сили розглядається автором як об'єкт ринкової угоди за соціально-особистісним та професійним напрямками;

- систематизація складових якостей робочої сили за кваліфікацією та особистими якостями працівника; ключовим компонентом підвищення якості робочої сили визначається безперервне навчання впродовж всього життя; теоретико-методичний підхід до дослідження процесу формування конкурентоспроможності робочої сили в системі регулювання ринку праці, специфікою якого є групування ключових чинників та комплексних показників, що впливають на конкурентоспроможність робочої сили; визначення системи індикаторів оцінювання рівня конкурентоспроможності робочої сили та її регіональних відмінностей на ринку праці України за допомогою індексного інтегрального методу оцінки;
- формування механізмів та інструментів підвищення конкурентоспроможності робочої сили в системі регулювання ринку праці.

Отримані автором наукові результати мають високий ступінь обґрунтованості, що підтверджується узагальненням значної кількості фундаментальних праць вітчизняних та закордонних вчених-економістів, використанням великого обсягу статистичної інформації, достатньою апробацією та впровадженням у виробництво.

На нашу думку, проведене дослідження цілком відповідає поставленій меті, що визначається темою дослідження та дослідницьким завданням. Зазначена теза знаходить своє підтвердження у змісті дослідження, що визначає логіку та послідовність викладу матеріалу. В зв'язку з цим, можна стверджувати, що дисертаційне дослідження Страшка В.І. характеризується як самостійна робота і не порушує норми законодавства про захист

авторського права. Фактів порушення здобувачем академічної доброчесності не виявлено, на усі використані в роботі джерела інформації є посилання.

4. Практична значущість висновків та рекомендацій дослідження

Результати наукового дослідження, що мають прикладний характер, набули практичного застосування та використання у діяльності Агенції регіонально розвитку Полтавської області «Офіс євроінтеграції» (довідка №326/1 від 12.12.2023 р.), Полтавського обласного центру зайнятості в рамках здійснення заходів з формування конкурентоспроможності робочої сили в системі регулювання ринку праці в умовах змін (довідка №16/11/3208-23 від 19.12.2023 р.).

Наукові результати дисертації використовуються також у навчальному процесі Полтавського університету економіки і торгівлі при викладанні навчальних дисциплін «Стратегічне управління людськими ресурсами», «Політика зайнятості та ринок праці», «Управління персоналом», тренінг «Управління змінами», тренінг «Ефективність управлінських рішень» (довідка № 0519/214/1 від 31.08.2023 р.).

5. Повнота викладу результатів дослідження в опублікованих працях

Усі наукові положення та результати дослідження опубліковані автором у виданнях відповідно до нормативних вимог Міністерства освіти і науки України. Кількість, обсяг і якість друкованих праць відповідають нормативним вимогам та повною мірою відображають наукові результати дослідження. Основні результати дисертаційної роботи знайшли своє відображення у 10 наукових працях, у тому числі підрозділ у 1 колективній монографії, 5 статей у наукових фахових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України, 4 публікації за матеріалами конференцій.

Матеріали, викладені в анотації, ідентичні основним положенням та висновкам дисертаційної роботи. Текст анотації та дисертаційної роботи в повній мірі розкриває основні наукові напрацювання, ступінь новизни авторського доробку, рекомендації щодо можливостей практичного використання отриманих результатів. Анотація відображає зміст основних

положень дисертації та відповідає встановленим вимогам.

Дисертація написана сучасною українською мовою, що забезпечують науковий стиль викладу матеріалу.

6. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Дисертація Страшка В.І. за визначеними характеристиками заслуговує на позитивну оцінку, але поряд з тим варто виокремити певні зауваження та дискусійні положення.

1. У тексті роботи (с. 45-47), новизні (с.25) та висновках (с.201) автор зазначає, що конкурентоспроможність робочої сили ототожнюється з певною системою властивостей робочої сили, тобто її якістю. Проте якість – це лише одна зі сторін конкурентоспроможності робочої сили, іншою стороною є її ціннісно-вартісні характеристики. Співвідношення якісних та ціннісно-вартісних характеристик робочої сили в процесі порівняння працівників на індивідуальному рівні, рівні підприємства, держави та міждержавному рівні дозволяє визначити їх конкурентоспроможність.

2. Автор стверджує, що якість робочої сили стає об'єктом угод в ринкових відносинах, с.46, та «якість робочої сили розглядається як об'єкт ринкової угоди за соціально-особистісним та професійним напрямками» (с.201). Однак в реальних трудових контрактах, договорах та угодах об'єктом є види, обсяг та якість наданих трудових послуг або виконаних робіт, тоді як якість робочої сили зазначається у вимогах до неї.

3. У схемі механізму підвищення конкурентоспроможності робочої сили в системі регулювання ринку праці, (с. 147), дисертант встановлює мету та функції такого механізму, проте не визначає засобів його дії та показників оцінки їх ефективності.

4. Розробляючи алгоритм визначення стратегічних напрямів удосконалення системи освіти (с.172-176), було б доцільно визначити, як вони корелюються із Стратегією розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки, які часові та просторові горизонти охоплюють, які завдання в полі конкурентоспроможності робочої сили та регулювання ринку праці вони

вирішують.

5. На с. 192 представлена систематизація поведінкових інструментів підвищення конкурентоспроможності робочої сили на ринку праці, яка б, з нашої точки зору, виграла, якщо б автор виявив критерій систематизації та проаналізував базові моделі поведінки працівників на ринку праці в аспекті їх конкурентоспроможності.

Проте зазначені дискусійні положення та зауваження мають рекомендаційний характер щодо ідентифікації можливих напрямів подальших досліджень автора і не зменшують наукової та прикладної цінності одержаних у дисертаційній роботі наукових результатів.

7. Загальний висновок

Дисертаційна робота «Формування конкурентоспроможності робочої сили в системі регулювання ринку праці» є самостійним, завершеним науковим дослідженням, що пропонує вирішення важливого наукового та практичного завдання з поглиблення теоретико-методичних положень та розробки науково-практичних рекомендацій щодо формування конкурентоспроможності робочої сили в системі регулювання ринку праці.

Позитивно оцінюючи рівень новизни представлених теоретичних та практичних результатів проведених здобувачем досліджень, отриманих висновків та рекомендацій їх наукової обґрунтованості, рівня виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності, ступінь апробації і відображення основних положень дисертаційної роботи Страшка Володимира Ігоровича на тему «Формування конкурентоспроможності робочої сили в системі регулювання ринку праці» слід зазначити, що вона відповідає спеціальності 051 «Економіка», та вимогам пп. 6, 7, 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44, а її автор, Страшко Володимир Ігорович, заслуговує на присудження

ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка».

Офіційний опонент:
завідувач кафедри маркетингу
та поведінкової економіки
ВНЗ «Університет економіки
та права «КРОК»,
доктор економічних наук, професор

Ирина

Ірина ПЕТРОВА

Підпис Ірина ПЕТРОВОЇ засвідчую
Директор департаменту кадрів Вищого навчального закладу
"Університет економіки та права "Крок"
код 0463592
Олександр ГАЛАНСЬКИЙ
02 20 24 р.